

Barrierer og muligheder for elever med indvandrerbaggrund i overgangen til ungdomsuddannelse

Børne- og Undervisningsministeriets informationsmøde om tosprogede elever

Sidsel Vive Jensen, DGI Byen KBH, 3. marts 2025

Indhold

Resultater fra undersøgelse af uddannelsesforventninger hos unge med indvandrerbaggrund

Løbende perspektivering og identifikation af opmærksomhedspunkter

Diskussionsoplæg – hvordan hjælper vi denne gruppe af unge til at vælge den rigtige ungdomsuddannelse?

Undersøgelse af uddannelsesforventninger

- Fokus på forældreindflydelse og socioøkonomisk svage elever
- Interview med unge i 9 klasse og deres forældre
- Unge med indvandrerbaggrund har valgt STX, HHX, HTX, HF, IB, SOSU og 10. klasse
- Forældrenes oprindelseslande er Libanon, Palæstina, Vietnam, Serbien, Irak, Saudi Arabien og Sri Lanka
- Analyse af uddannelsesmotiver blandt unge og deres forældre, samt venner og skolens indflydelse på de unges uddannelsesvalg

De unges uddannelsesmotiver

De unges uddannelsesmotiver

- ❑ Handler mest om fremtidige jobs, mindre om uddannelse bredt set og mindst om ungdomsuddannelse
- ❑ Generelle motiver: ideer om hvilke formål job og uddannelse tjener og hvorfor job og uddannelse derigennem er attraktivt
- ❑ Specifikke motiver: ideer om hvorfor indholdet af en særlig uddannelse eller et særligt job er attraktivt

“

Er uddannelse noget, der er vigtigt for dig?

Ja! 100 procent. Jeg skal jo have en uddannelse for at leve, hvis man kan sige det sådan.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

“

Er uddannelse noget, der er vigtigt for dig?

Det synes jeg i hvert fald det er. Altså fordi man skal jo have sådan en uddannelse for at kunne arbejde, så det er nok derfor at det er meget vigtigt.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

“

Du siger at du har det godt med at gå i skole. Hvad er der godt ved det?

Man tænker nok sådan, at hvis man ikke går op i skolen og tager sig sammen, så kommer det til at bide en i røven i fremtiden. Måske kan man ikke få et job, og man har ikke et levebrød. Det er skræmmende hvis man bliver nødt til at leve på andres penge og bekostning. Hvis nu man optager lån, kan man godt gå ned med stress, tænker jeg, hvis der er en masse regninger, man skal tænke på.

Så det er det med at skulle leve for andres penge, du synes er skræmmende ved ikke at få en uddannelse eller?

Ja, det synes jeg.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

Generelle motiver

- ❑ Uddannelse er nødvendigt
 - ❑ Sikkerhed mod "lortejobs"
 - ❑ Arbejdsadgang
- ❑ Arbejde giver indtægt
 - ❑ Det gode og frie liv
 - ❑ Det stabile liv
 - ❑ Forsørgerrollen
- ❑ Flest generelle motiver knyttet til ungdomsuddannelse

“

Hvad er vigtigt for dig i det job, du skal have?

At mine kollegaer er søde.

Hvad med ift. uddannelsen - hvad vil du så sige, der er vigtigt for dig?

Stedet.

Stedet? Fx da du var på besøg på SOSU skolen, hvad var det, der var følt godt ved at være der?

(Tænker). Altså, at der er god stemning og sådan.

Så der er en god stemning så man føler, det er rart at være der?

Ja.

Og du sagde før, at du følte dig tryk ved at være der?

Ja.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

“

Jeg har tænkt lidt på at blive bygningsarkitekt fordi at jeg godt kan lide sådan at designe huse. Jeg synes at det er spændende, også når jeg sådan er ude i andre byer og sådan noget, så kan jeg godt lide at kigge på, hvordan de er bygget op og sådan noget. Jeg kan godt lide sådan noget moderne byggerier, så det er nok derfor.

(...)

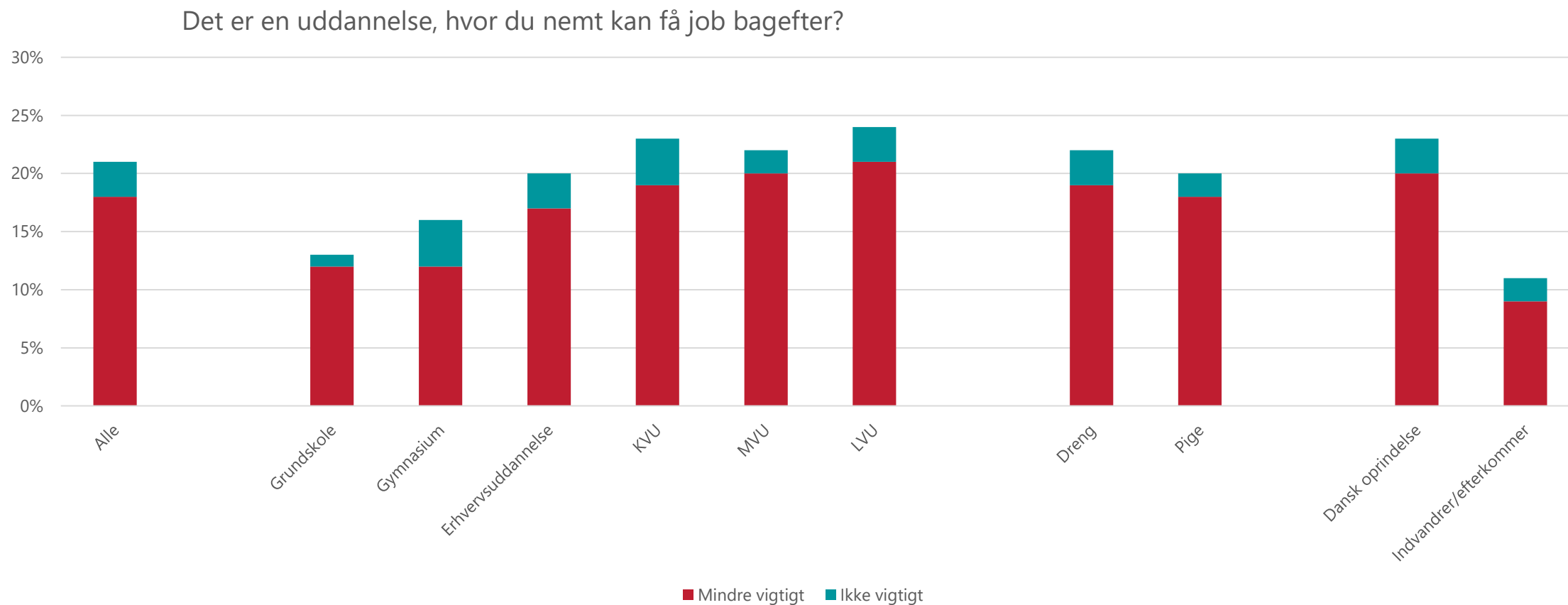
Altså jeg kan huske min onkel, han har altid sagt til mig dengang jeg var lille at det kunne være fedt hvis jeg blev arkitekt, for så kunne jeg også sådan være med til at bygge samfundet, sådan komme med nogle ideer og sådan noget. Og så også hver gang jeg er på ferie, så er vi også ude at se sådan nogle populære bygninger og sådan noget. Og det er jo også arkitekter, der har designet det, så jeg har også fået inspiration derfra.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

Specifikke motiver

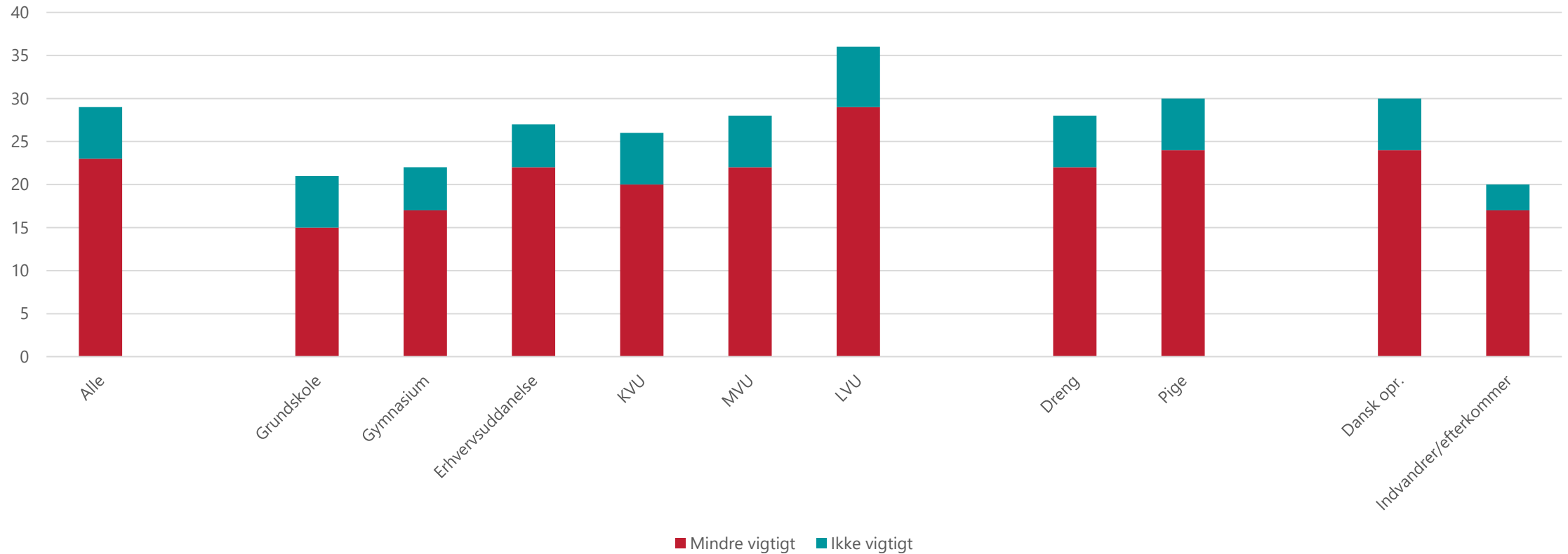
- ▣ Det gode match mellem den unge og job eller uddannelse
 - ▣ Personlighedsmatch
 - ▣ Værdimatch
 - ▣ Kompetencematch
- ▣ Flest specifikke motiver knyttet til jobs

Perspektiver på de unges uddannelsesmotiver

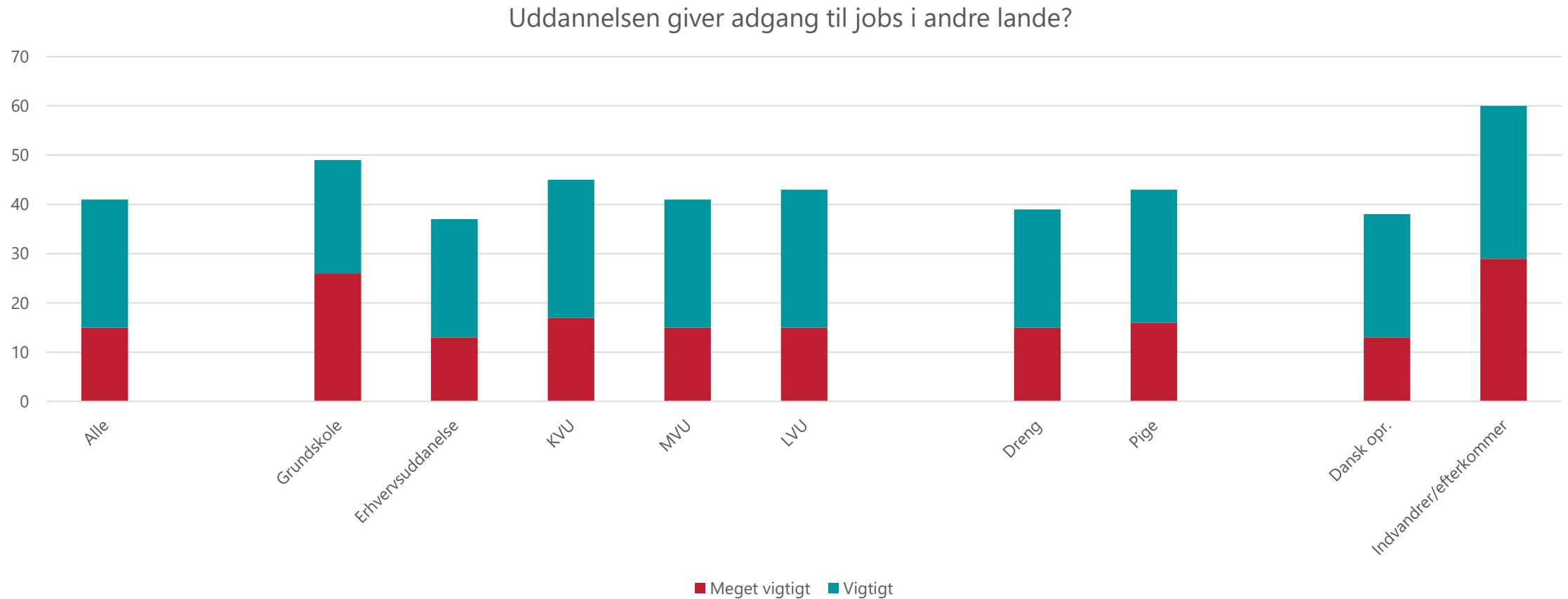

Perspektiver på de unges uddannelsesmotiver

Det er tydeligt, hvilket job uddannelsen leder til?

Perspektiver på de unges uddannelsesmotiver

Opmærksomhedspunkter

- ❑ Uddannelse opfattes som altafgørende vigtigt, men primært som adgang til det gode job/det gode liv
- ❑ Stor variation i opfattelsen af hvad det gode job og det gode liv er
- ❑ Det vigtigste for de unge er at der er et match – i forhold til værdier, kompetencer og personlighed
- ❑ Kan man tage udgangspunkt i de unges forståelser om det gode match i forhold til at kvalificere valget af ungdomsuddannelse?
- ❑ Kan man tage udgangspunkt i de unges fokus på det gode (arbejds-)liv i forhold til at kvalificere valget af ungdomsuddannelse?

Forældrenes uddannelsesmotiver

“

Har det været vigtigt for dig, at din søn opnår et højere uddannelsesniveau end dig selv?

Helt sikkert. For begge mine drenge, ønsker jeg, at de klarer de bedre end mig, og at de får en stabil økonomi, og at der ikke er nogle der griner ad dem. Der er ikke nogen der ser ned på dem. Det har jeg tit sagt til dem, at de skal klare sig, så de ikke bliver kede af det, ligesom jeg. Jeg har ikke klaret mig godt, så derfor vil jeg gerne have, at de klarer sig bedre. I mit hjemland har jeg kun gået i 6. klasse, jeg har ikke været dygtig i skolen, og jeg er ikke faglig intelligent, så derfor vil jeg gerne have, at de klarer sig bedre. Og det har de altid fået at vide.

Forælder med indvandrerbaggrund

“

Kan du uddybe lidt hvorfor du tænker det er vigtigt at få en universitetsuddannelse, frem for andre typer uddannelse?

Jamen, jeg tænker måske ... fordi, jeg ikke kender det andet.

Fordi det er det, som dig og din mand begge to har?

Ja, og den nærmeste familie.

De har også universitetsuddannelse?

Ja. Jamen, jeg tror det er det. At vi ikke kender det andet.

Forælder med indvandrerbaggrund

“

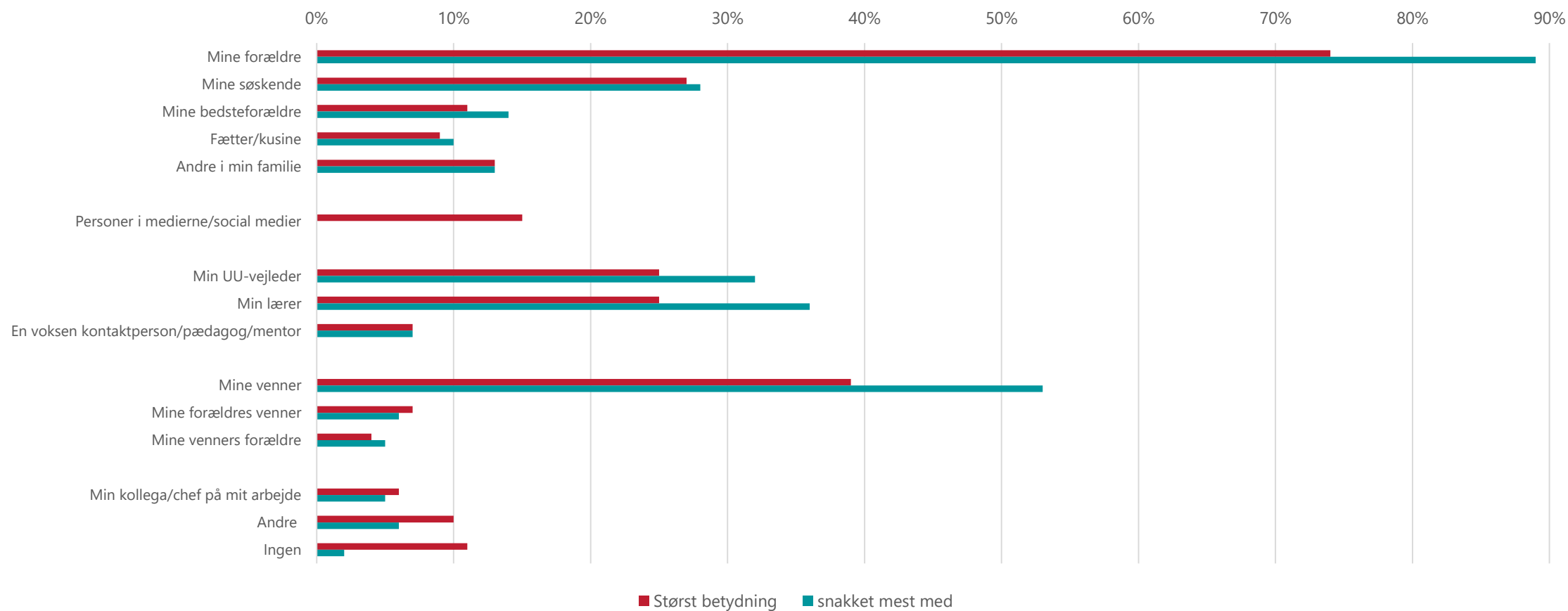
Jo højere uddannelse, jo bedre. Jeg har sagt til ham mange gange, at fordi de er vokset op i Danmark, så lærer man lidt mere, så jo mere højere, jo mere bedre. Jeg er jo arbejdsmand, så det har jeg forklaret mange gange. De vokser op i Danmark, er født i Danmark, og har ingen problemer med sprog, så det ville jeg meget gerne. Men det kommer an på evner, deres karrierer. Men jeg mener, at de skal lære lidt højere. Et eller andet i politiet eller et eller andet. Ingeniør eller en anden længere uddannelse, det ville jeg meget gerne.

Forælder med indvandrerbaggrund

Forældrenes uddannelsesmotiver

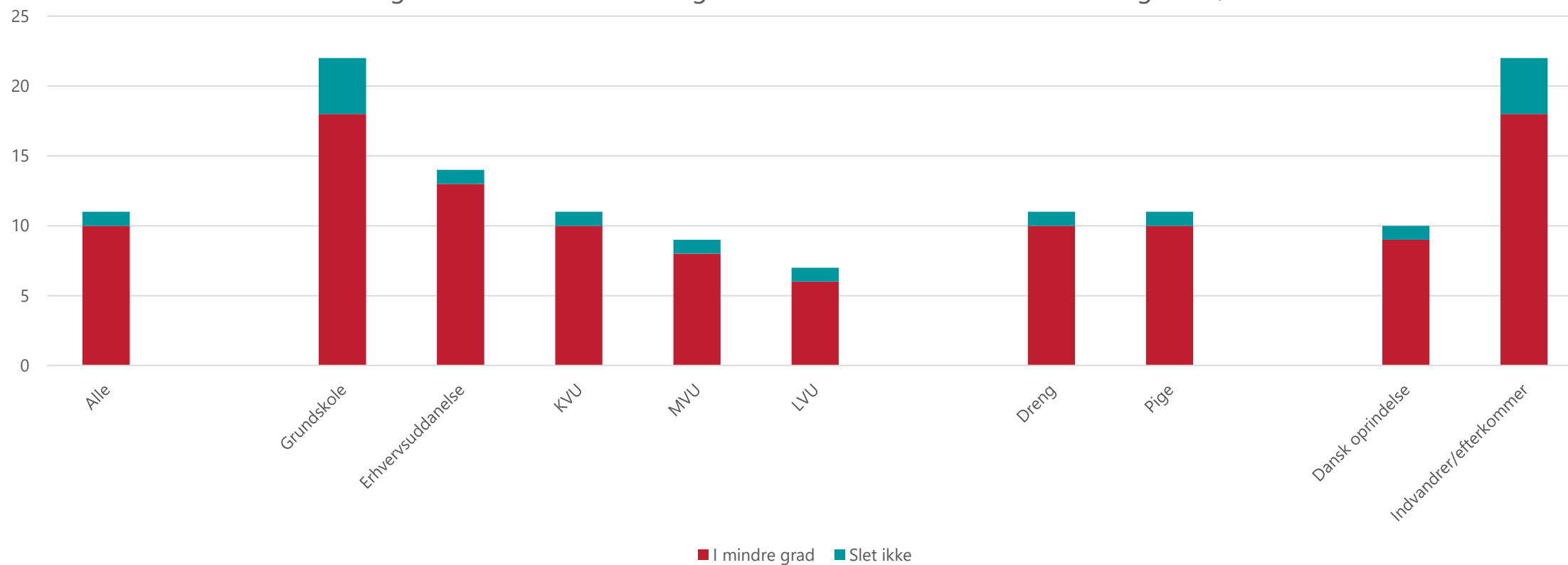
- ❑ Meget stærke motiver for uddannelse
 - ❑ Arbejdsadgang
 - ❑ Værn mod kriminalitet
 - ❑ Værn mod stigma
 - ❑ Sikring mod fattigdom
- ❑ Ideer om valg af uddannelse og job
 - ❑ Det gode match (den unges valg, værdier, personlighed, kompetencer)
 - ❑ Internationale uddannelser, jobmuligheder, trivsel
- ❑ Afsæt i egne erfaringer med uddannelse og indvandring i Danmark

Perspektiver på forældrenes uddannelsesmotiver

Perspektiver på forældrenes uddannelsesmotiver

I hvilken grad har dine forældre et godt kendskab til de uddannelsesmuligheder, der er i Danmark?

Opmærksomhedspunkter

- ❑ Forældrenes meget stærke uddannelsesmotiver kan både være en styrke og en barriere for de unges valg af ungdomsuddannelse
- ❑ Forældre er også optaget af det gode match (men i mindre grad end eleverne)
- ❑ Kan man udnytte forældrenes store optagethed af uddannelse til at kvalificere de unges valg af ungdomsuddannelse?

Venners indflydelse

“

Kan du huske, hvornår du første gang begyndte at overveje det med uddannelse?

Det var starten af 8. Der skrev jeg til min ven Jonas, der går på HTX jo, at jeg ikke vidste, hvad jeg skulle vælge, og at jeg ikke havde styr på noget som helst, og der skrev han så en rigtig lang besked til mig, kan jeg huske, hvor han skrev alt om de forskellige uddannelser, og at han syntes, jeg skulle vælge HTX, fordi det er vejen frem og sådan nogle ting. Jeg tror faktisk, han er den, der har givet mig den bedste forståelse for, hvordan de forskellige uddannelser var. Og jeg synes også, at han har haft meget ret i alt det... Faktisk har han kun haft ret i det, han har skrevet.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

“

Har du måske søgt den afklarethed hos dine venner, når du har snakket med dem?

Ja, det vil jeg sige, at jeg har.

Kan du fortælle lidt om, hvordan det er foregået?

De har bare været sådan, hvad man godt kunne lide ved det sted. Vi skulle også have en evaluering efter brobygning, hvad vi synes, der var godt. Der synes jeg faktisk ikke, at HHX havde nogen negative ting. Så det var ligesom en selvfølge, at jeg tog det, synes jeg.

Er der nogen af dine venner, som du måske føler dig inspireret af, hvad de skal?

Nej, det vil jeg ikke sige.

Du følger meget dine egne tanker?

Ja, det gør jeg.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

“

Hvorfor valgte du gymnasie A fremfor gymnasie B?

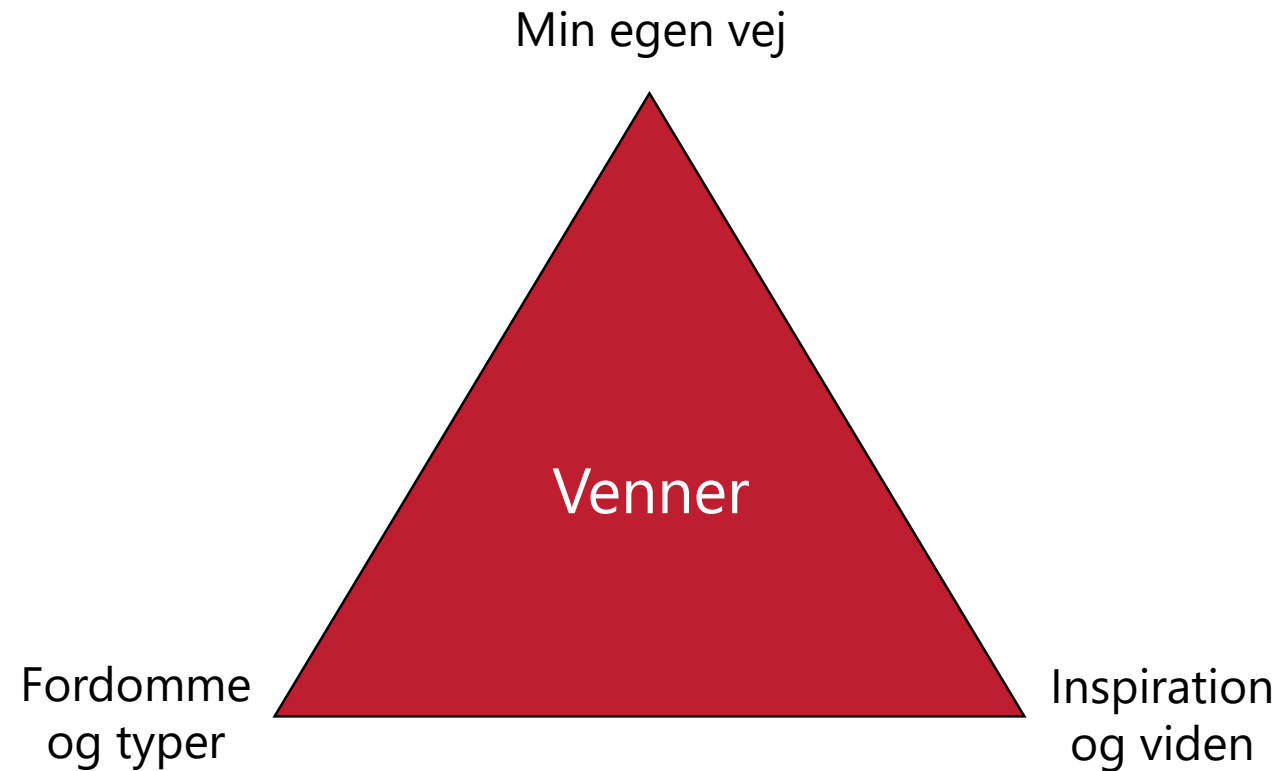
Der er sådan, jeg havde nogle veninder, som også har gået på gymnasie B, som ikke synes, at det var godt og som blev nødt til at flytte over på gymnasie A. Og så sidste år, var der også en fra gymnasie B som jeg kender fra morgentræning og hun stoppede lige pludselig. Hun går også til skydning, så der spurgte jeg hende sådan, hvorfor det var hun stoppede, men så var det fordi hun ikke synes godt om gymnasie B.

Okay.

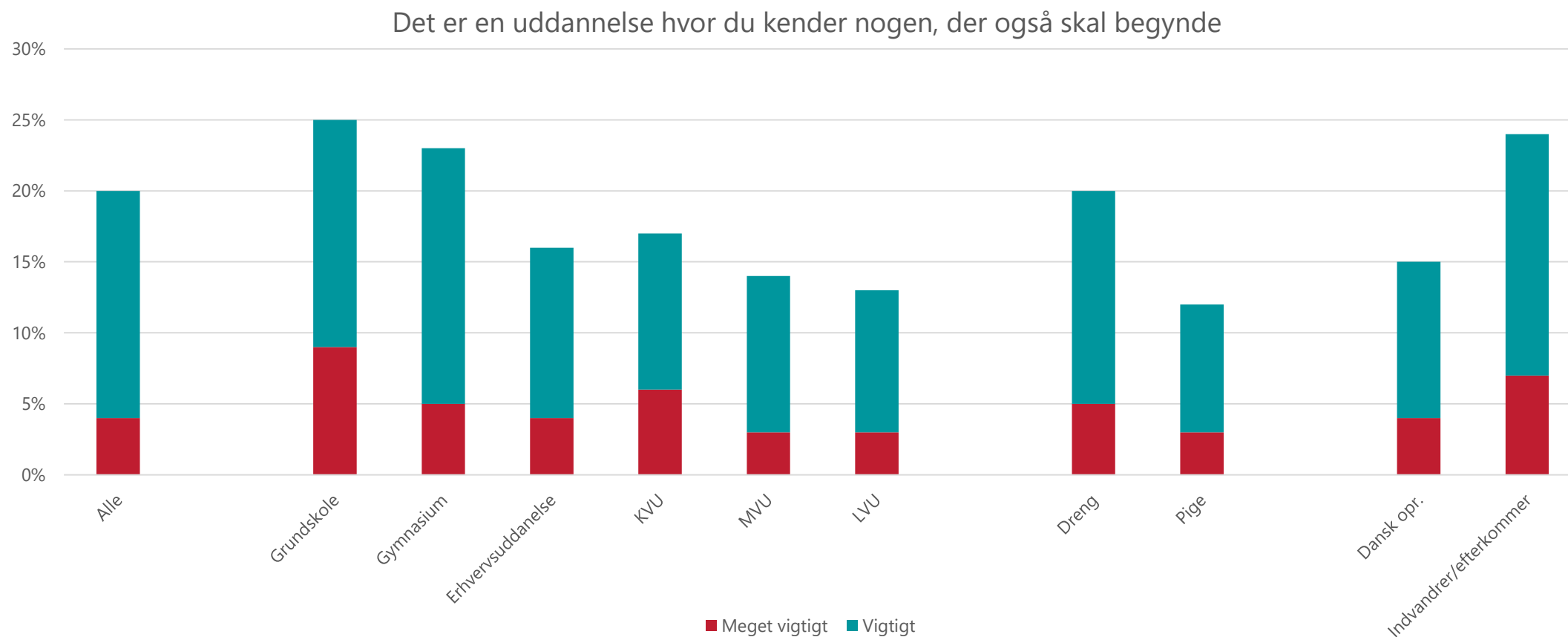
Der var flere, der havde sagt, at de ikke kunne lide det, så jeg tænkte, at så ville jeg nok hellere vælge noget, der var lidt længere væk men bedre.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

Venners indflydelse

Perspektiver på venners indflydelse

Opmærksomhedspunkter

- ❑ Stærk fortælling om selvstændige valg eksisterer parallelt med stort behov for at tale med andre unge om deres valg af uddannelse
- ❑ Kan man etablere et samtalerum om uddannelsesvalg, hvor man afdækker og korrigerer fordomme om de enkelte uddannelser?

Skolens indflydelse

“

UU vejlederen kan fortælle dig om hver eneste uddannelse, og hun kan sige: okay, du skal have det her eller det her for at komme ind. Hun holder rigtig mange muligheder åbne for dig, og det er ikke det samme som at være på brobygning, fordi da jeg var på brobygning i 8., så på gymnasie A og gymnasie B snakkede de kun om hvad for nogle fester, der foregik. Det var ikke rigtig så meget om uddannelserne selv. Men det er noget UU-vejlederen kan åbne op for dig: Hvis du gerne vil det her, kan du tage det her program.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

“

Jeg synes at brobygning i 8. var en rigtig god måde, en vej, som – inden jeg var i brobygning, var jeg meget i tvivl om, hvad jeg ville. Og så prøvede jeg HHX sammen med nogle af mine kammerater.

Og efter det tænkte du, at det var der, du skulle være?

Ja, præcis. Vi var også til brobygning her i 9., men der var jeg jo rimelig... Jeg er stadig rimelig sikker på, at jeg gerne vil tage HHX, så jeg var bare lige ude på teknisk skole for at prøve det bare sådan for at se. Og der synes jeg ikke rigtig det var mig.

Hvorfor ikke det?

Jeg synes, at på teknisk skole var det sådan, at man... man brugte sine hænder meget, og det var ikke sådan, hvor man sad ned med en bog eller med sin computer eller sådan noget. Det var fint nok, men på HHX var det langt mere – det var spændende, og de fag vi havde var noget, som jeg virkelig godt kunne lide. (...) På HHX er der fag, jeg tænker man kan bruge efterfølgende. F.eks. havde vi noget med, hvordan en virksomhed fungerer, så hvis man gerne vil være iværksætter eller sådan noget, har man allerede noget derfra, så man ligesom har et grundlag.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

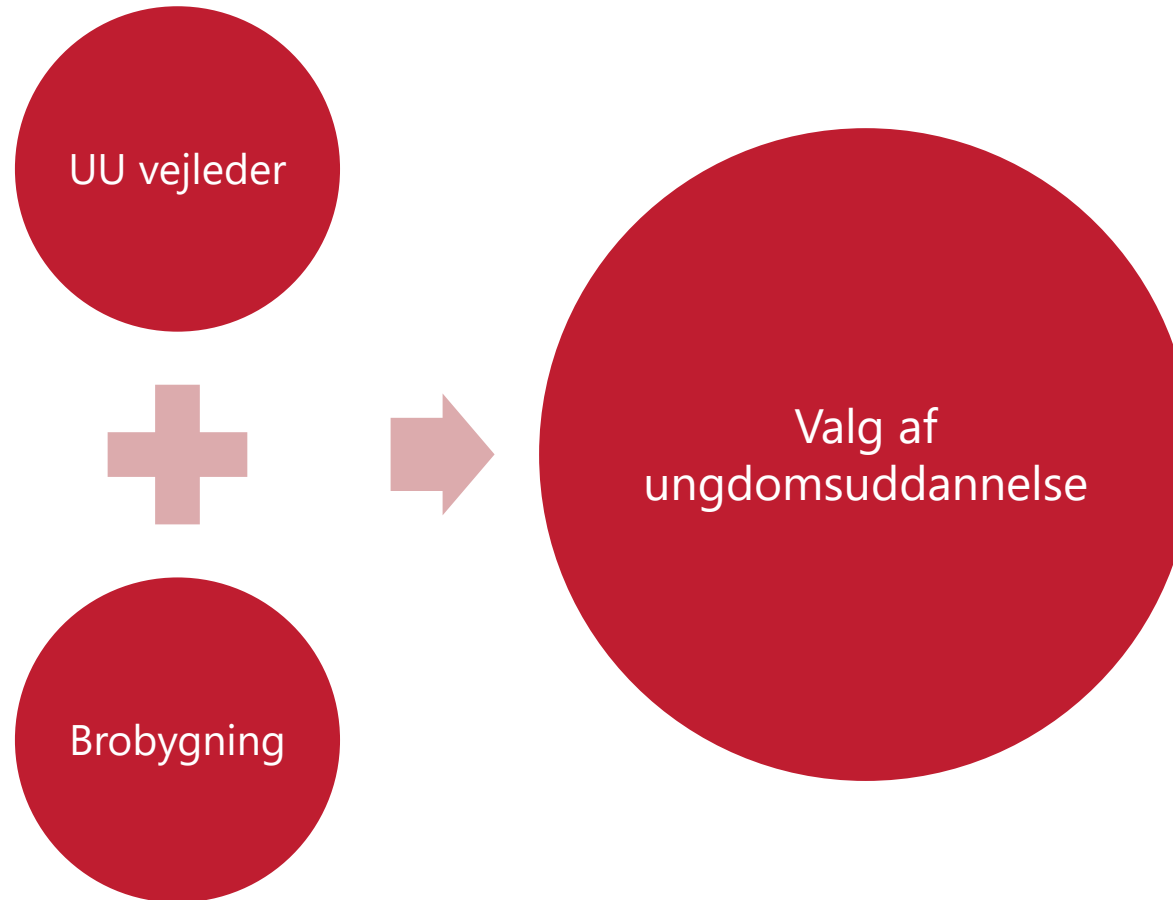
“

Er der noget, du tænker, du har mangler eller der kunne have været bedre? Eller er der noget, du vil fremhæve som har været rigtig godt?

Jeg tror, at det skal være okay, at du gerne vil have denne her uddannelse i stedet for en anden uddannelse. Jeg ved f.eks., at man er i gang med at mangle tømrere, håndværkere, blikkenslagere og alt muligt, og jeg tænker, at det er fordi, at de på en måde skammer de uddannelser: "Du har gået på den hele skole, og du fik gode karakterer og klarede dig godt til afgangsprøven, og nu vil du bare være håndværker? Du er nødt til at gøre noget mere med dit liv." Så jeg tænker, at de ikke skal skamme uddannelserne, og de skal lade eleverne vælge, hvad de gerne vil vælge.

Ung med indvandrerbaggrund, 9. klasse

Skolens indflydelse

Udfordringer i uddannelsesvejledningen

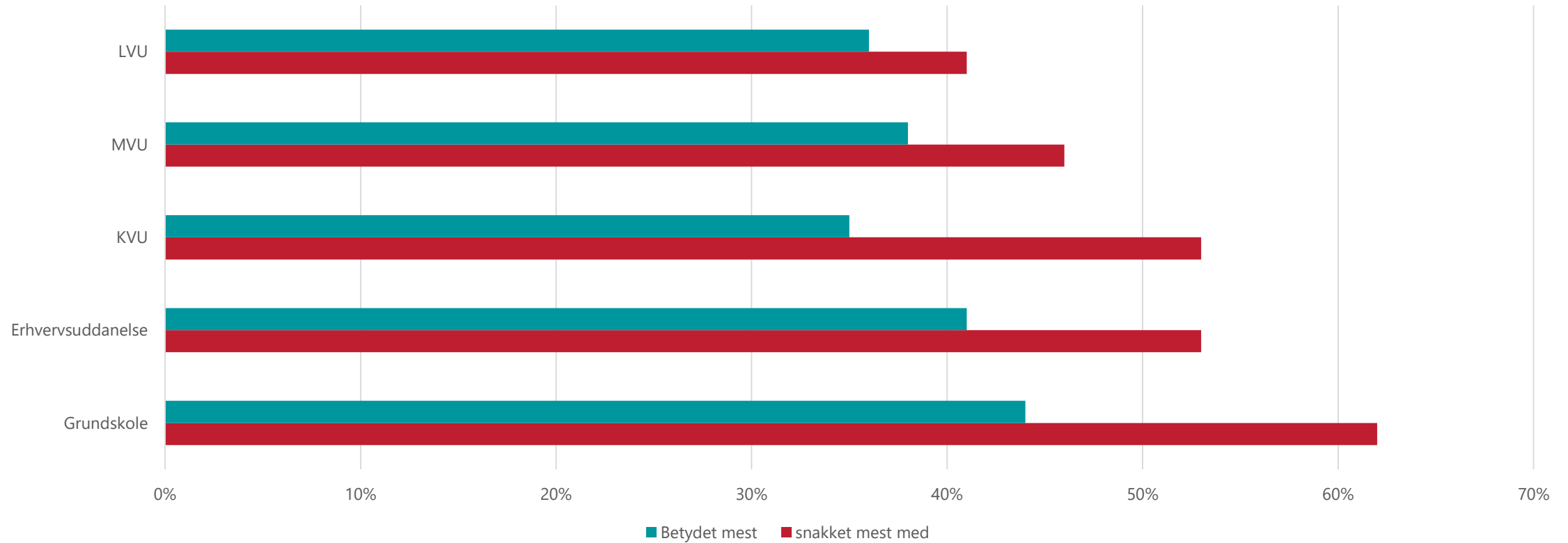
Uddannelsesdifferentiering

Det gode match

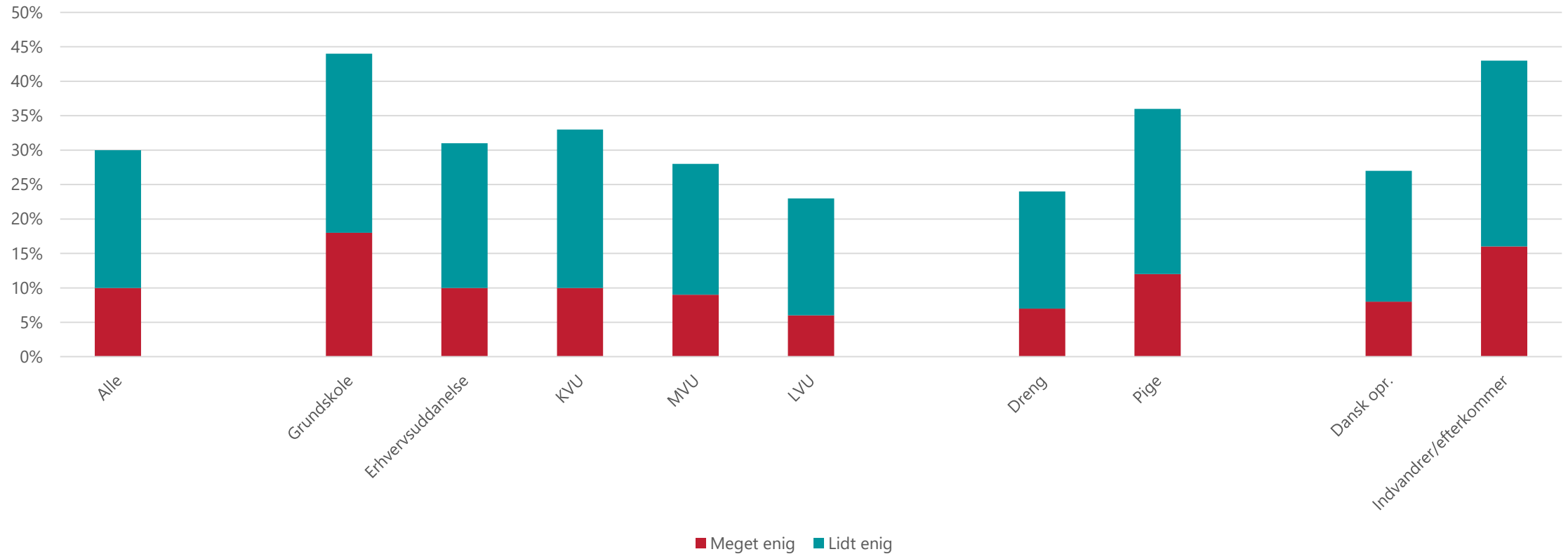
Perspektiver på skolens indflydelse

Andel der nævner UU, mentor, lærer

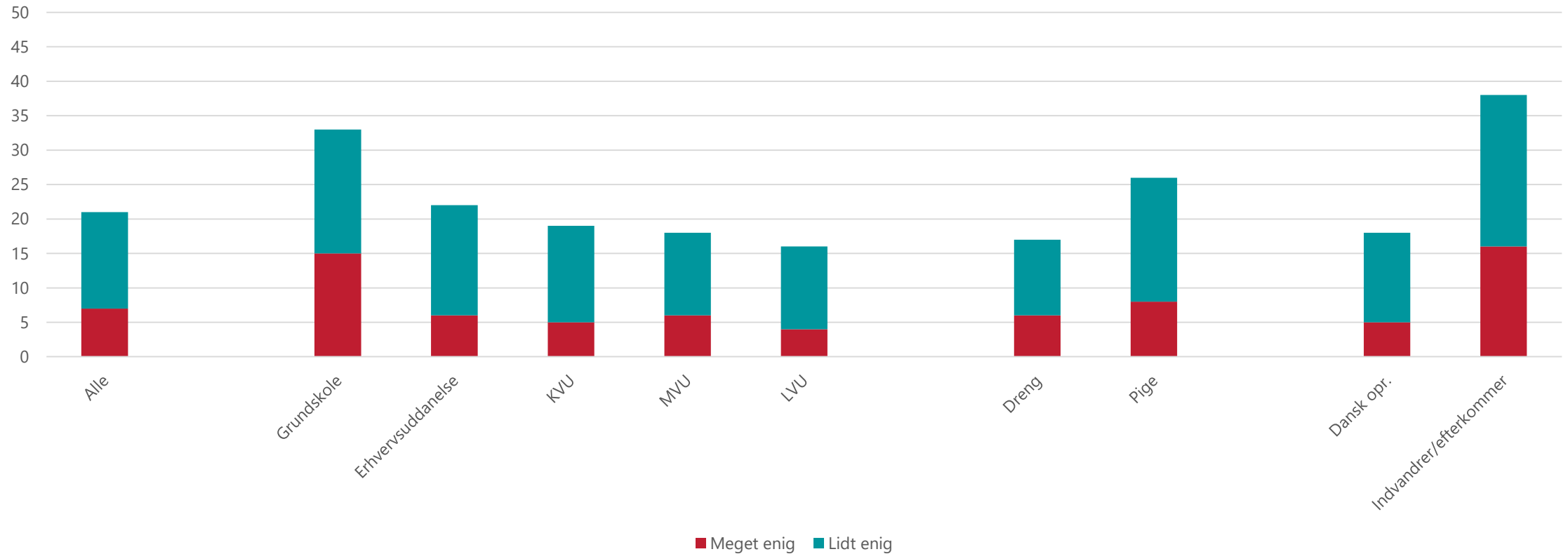
Perspektiver på skolens indflydelse

Jeg er bekymret for ikke at kunne gennemføre uddannelsen

Perspektiver på skolens indflydelse

Jeg er bekymret for ikke at kunne få et job efter uddannelsen

Opmærksomhedspunkter

- ❑ UU vejleder og brobygning har stor betydning for de unges uddannelsesvalg og er værdsat
- ❑ Mere støtte til unge med størst behov (mindst forældre støtte)
- ❑ Uklar kommunikation om uddannelsesdifferentiering misforstås og skaber mistillid
- ❑ Stort fokus på uddannelsesvalg stresser nogle unge

Diskussion

Kan vi lave nogle anbefalinger til hvordan vi hjælper denne gruppe af unge til at vælge den rigtige ungdomsuddannelse?

Forslag til anbefalinger

1. Brug de unges fokus på det gode match (værdi, kompetence, personlighed) til at få dem til at reflektere over hvilken ungdomsuddannelse, der er rigtig for dem
2. Brug forældrene som medspillere og udnyt deres store fokus på uddannelse til at hjælpe dem til at hjælpe de unge
3. Skab uformelle rum hvor de unge kan tale med hinanden om ungdomsuddannelser
4. Vær balanceret i præsentationen af de forskellige ungdomsuddannelser og vær tydelig om baggrunden for eventuelle anbefalinger
5. Giv mere støtte til de mest usikre elever og undgå stress

Diskussion

- ❑ Bliv enig med din sidemand om hvilken anbefaling, I vil diskutere.
- ❑ Diskuter, om den anbefaling, I har valgt
 - ❑ er relevant og giver mening?
 - ❑ allerede er en etableret del af praksis (eller kan vi blive bedre her)?
 - ❑ hvis man skulle følge anbefalingen, hvordan kunne man så konkret gribe det an?
- ❑ Kan I komme i tanke om flere anbefalinger til hvordan vi bedst hjælper denne gruppe af unge til at vælge den rigtige ungdomsuddannelse?